

ŞEYHÜLİSLÂM YAHYÂ TEVFİK EFENDİ'NİN “MÜNTEHAB” ADLI ŞİİR MECMÛASI

Nazmi ÖZEROL¹

Özet

Mecmûalar, kültür ve edebiyat tarihi açısından incelenmesi gereken önemli kaynaklardır. Bu tür eserlere yönelik çalışmalar arttıkça Klasik Türk edebiyatıyla ilgili değerlendirmeler daha sağlıklı bir zemine oturacaktır. Edebiyat tarihinin birinci derece kaynak eserleri olarak görülen tezkirelerin bazılarında yer alan abartılı övgülerin yanıltıcı olduğu düşünülürse kendi dönemine tanıklık eden bu antoloji niteliğindeki eserlerin bilimsellik adına büyük bir boşluğu doldurduğu görülür. Mecmûalar içinde yer alan seçkiler, kendi dönemlerinin kültürel rengini ve zevkini de yansıtır. Tezkirelerde adı geçmeyen şair, şiir, tür ve belgelere mecmualar vasıtasıyla ulaşılır. Divanları elimizde bulunan şairlerin, divanlarında bulunmayan şiirlerinin ortaya çıkmasında, ayrıca şiir farklılıklarının tespitinde mecmûalar, yadsınamayacak bir öneme sahiptir. Klasik Türk şiirinde Arap ve özellikle Fars edebiyatının etkisi düşünüldüğünde çok dilli, yani Arapça, Farsça, Türkçe tertip edilmiş mecmûaların, Türk şairlerin Arap ve Fars şairlerinden etkilenme şekil ve düzeylerinin belirlenmesinde ne kadar etkin bir role sahip olduğu görülecektir.

Bu çalışmada, İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonu'nda H. 344 arşiv numarasında “Müntehab” adıyla kayıtlı ve derlemesini Şeyhülislâm Yahyâ Tevfik Efendi'nin yaptığı şiir mecmûası tanıtılacaktır.

Anahtar Kavramlar: Şeyhülislâm Yahyâ Tevfik Efendi, Klasik Türk Edebiyatı, mecmûa, Müntehab.

POEM MECMUA OF ŞEYHÜLİSLAM YAHYA TEVFİK EFENDİ CALLED “MÜNTEHAB”

Abstract

Mecmuas are important sources that should be studied in terms of culture and literature history. As studies about such works increases, evaluations about classical Turkish literature will have better base. If it is thought that tezkires seen as first level source works of literature history are misleading, it can be seen that these works in the form anthology witnessing their era has filled a big space in terms of being scientific. Selected poems taking place in mecmuas reflects the cultural color and taste of their eras. Poets, poems, genres and documents the names of which don't exist in tezkires can be reached by mecmuas. Mecmuas have a undeniable importance for detecting poem differences and revealing the poems of poets whose divans we have. In classical Turkish poetry, how important role mecmuas prepared multilingual that is Arabic, Persian and Turkish have in detecting the effect form and levels of Turkish poets from Arab and Persian authors especially when the effect of Persian Literature is taken into consideration.

In this work, poem mecmua called “Müntehab” with the number of H. 344 from Turkish Manuscripts Collection of İstanbul Topkapı Palace Museum and whose compilation was made by Yahya Tevfik Efendi will be introduced.

Keywords: Şeyhülislam Yahya Tevfik Efendi, Classical Turkish Literature, mecmua, Müntehab.

¹ Doç. Dr., Adıyaman Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, nazmiozerol@hotmail.com.

Giriş

Arapça bir sözcük olan mecmûa, "cem' olunmuş, toplanmış, bir araya getirilmiş şey, top, tüm; toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi; seçilmiş yazılardan meydana getirilen yazma kitap; dergi" anlamlarına gelir (Devellioğlu 1988: 711). Halk edebiyatındaki cönklerle çeşitli yönlerden benzerlik gösteren mecmûalar başlangıçta âyetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler, ilâhiler, şarkılar, mektuplar, latifeler, lugaz ve muammalarla ilaç tariflerinin, faydalı bilgilerin derlendiği bir not defteri hâlinde ortaya çıkmış, zamanla gelişerek düzenli bir kitap türü hâline gelmiştir (Uzun 2003: 265).

Edebiyat terimi olarak ise mecmûalar genellikle "nazîre mecmûaları, seçme şiir mecmûaları, aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya getirilmesiyle oluşan mecmûalar, karışık mecmûalar, tanınmış kişilerce veya derleyeni belli kişilerce hazırlanmış mecmûalar" olarak sınıflandırılır (Kut 1986: 170-174).

Mecmûalar, edebiyat tarihimizin etraflı bir şekilde ele alınmasında ve aydınlatılmasında edebiyat araştırmacıları için zengin içeriğe sahip yardımcı kaynaklardır. Bu eserler, yazıldıkları devirlerin kültürel rengini, sanat ve edebiyat telakkilerini yansıtır. Edebiyat tarihinin birinci derecede kaynağı kabul edilen tezkirelerde isimlerine rastlanmayan birçok şair, şiir, tür ve belgeye mecmûalar vasıtasıyla ulaşılır (Aydemir 2007: 123). Divanları elimizde bulunan şairlerin, divanlarında bulunmayan şiirlerinin ortaya çıkmasında, ayrıca şiir farklılıklarının tespitinde, tezkirelerde isimlerini duymadığımız şahsiyetlerle ve onların eserleriyle tanışmamızda mecmûalar, yadsınamayacak bir öneme sahiptir. Klasik Türk şiirinde Arap ve özellikle Fars edebiyatının etkisi düşünüldüğünde çok dilli, yani Arapça, Farsça, Türkçe tertip edilmiş mecmûalara yönelik çalışmalar arttıkça Türk şairlerin Arap ve Fars şairlerinden etkilenme şekil ve düzeyleri daha belirgin bir şekilde ortaya konacaktır.

Şeyhülislâm Yahyâ Tevfik Efendi

Yahyâ Tevfik Efendi 1716'da (H.1128) İstanbul'da doğmuştur (Akbayar 1996: 1676). Eğitimini babasından ve medrese muhitinden almıştır. (Altunsoy 1972: 163). 1736'da (H.1149) müderris olup Ağustos 1766'da (H.1180) Selânik, 1773'te (H.1186) Şam kadısı ve 1778'de (H.1192) Mekke kadısı olmuştur. Şeyhülislâm Yahyâ Tevfik Efendi, 1758'de (H.1199) İstanbul kadısı olmuş, 1786'da (H.1200) Anadolu pâyesini almış, 1787'de (H.1201) Rumeli kazaskerliğine yükselmişse de görevinden alınmıştır. 1789'da (H.1203) yeniden Rumeli kazaskerliği makamına getirilmiştir (Akbayar 1996: 1676). Bu görevden beş altı ay sonra alınmıştır. Kısa bir süre sonra Yahyâ Tevfik Efendi, III. Selim'in isteği üzerine 1790'da (H.1204) Nakibü'l Eşrâf olmuştur (Çiftçi 1996: 70). 13 Mart 1791'de (H.1205) Sultan III. Selim tarafından şeyhülislâmlık makamına getirilmiş ancak meşihat makamında fazla kalamamış ve on üç gün sonra 27 Mart 1791'de (H.1205) vefat etmiş, Fatih Küçükkaraman'da yaptırdığı medresesine defnedilmiştir (Şemseddin Sâmî 1996: 1626).

Arapça ve Farsçayı da iyi bilen şair, üç dilde şiir yazma kudretine sahiptir. Divan'ında bulunan 2 Farsça tarih, 1 Farsça mesnevi, 4 Arapça tarih, 3 Farsça tahmis, 41 Farsça gazel, 1 Farsça kıt'a, 5 Farsça muamma bunun göstergesidir (Özerol 2011: 8).

Müntehab Adlı Şiir Mecmûası

İncelemeye konu olan mecmûa, İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonu'nda H. 344 arşiv numarasında "Müntehab" adıyla kayıtlıdır. Mecmûa, 106 yapraktan müteşekkil olup 20 satır ve 240x135 mm. ölçülerindedir. Yazı türü nestalik, kâğıt türü aharlı elvan olan eserin ser levha müzehhep, cetveller yaldızlı, milkepli kırmızı deri ve yeşil kadife cilt özellikleri bulunmaktadır. Eserin derleyeni Şeyhülislâm Yahyâ Tevfik Efendi'dir. Mecmûa'da en son şiirde yer alan şu beyit bu bilgiyi teyit etmektedir:

Sâbıkân müfti-i dîn Hazret-i Tevfîk-i güzîn

Cem' ü tertîb ile bu nüshayı kıldı tedvîn (Yahyâ Tevfik Efendi 106a)

Müntehab adlı şiir mecmûasında yer alan 87 başlıkta Arap, Fars ve Türk edebiyatına mensup şairlerin şiirlerinden seçme beyitlere ve ağırlıklı olarak "kıt'a, rubâ'î" nazım şekilleriyle yazılmış şiirlere yer verilmiştir. Bu mecmûanın en büyük özelliği derleyen tarafından açılan başlıklarda "din, sosyal hayat, ahlâk, insanların takdir edilen ve eleştirilen özellikleri, insan psikolojisi, kader, eğlence, sevgiliyle ilgili güzellik unsurları, âşğın hâlleri..." gibi konularda çok sayıda Arapça, Farsça ve Türkçe beyit ve şiir örneklerine yer verilmesidir.

Mecmûa'da "Hassân bin Sâbit, Selmân, Şevket, Kâtibî, Muhyiddîn ibn 'Abduzzâhir, Câmî, Vâhid, Nazîm, 'Âsım Efendi, Neylî Efendi, Vehbî, Yahyâ Tevfik Efendi, 'Ârif-i Tebrîzî, Muhteşem, İmâm Şâfi'î, Mısrî-i Fazlî, 'Azmî-zâde Hâletî, Nev'î, Sulbî Beg, Şâh-ı Nakşebendî, İmâm Hanbelî, Riyâzî, Cevrî, Veysî, Sâ'ib, Meczûb, Mansîf, Dâniş, Mirzâ Tâhir, Feyzî-i Hindî, Muhammed Mü'mîn Nişâbü'rî, Nâbî, Levhî, 'Urfî, Enverî, Meyhâr-ı Kâşî, Mîr Gıyâseddîn Mansûr, Es'adü'l-Taftâzânî, Ebubekr Ahmed bin Muhammed, Vahîd, Ganî, Şeff'â, Mihrî, Mirzâ 'Abdu'l-Muhsin, Hazret-i Mevlânâ, Mesîhâ-yı Kâşî, Şihâb, Bâkî, Kâmî, Zâtî, Mîr Seyyid Muhammed Hayret, Nef'î, Tabîbzâde, Mütenebbî, Ebu'l-Hasan 'Ali ibn Abbâs, Nizâm, Mirzâ Sâ'ib, İbrâhim El-kazî, Vâ'iz, Harîrî, Hakîm Erzakî, 'Ârif Şîrâzî, Şifâyî, 'Alihân, Muhsin Kalender, Necîbâ-yı Kâşî, Şeyh Takiyüddîn, Mirzâ Sa'îd Hakîm, İbn Şeref, Beşşâr, Cevherî, Haydâr, Kemâl, Zamîrî, Tâlib, Hayretî, Fasîhî Neccârî, Huzûrî, Şeyh Kemâl, Kabûlî, Bilâlî, Kelîm, Şeref Cihân, 'İzzet Paşa, Muhammed bin 'Abdullâh, Nusret, Bihterî, Mîr 'Abdullâh Keşmîrî, 'Abdurrahman Efendi, Râgıb Paşa, Firdevsî, Nazîrî, Seyyid 'Abdullâh Hâlîl, Kemâl İsmâ'îl, 'İzzet, Hâkânî, Şâhî, Sâmî, Hâfız-ı Şîrâzî, Nâsır 'Alî, Hüseyin Vâ'iz, Mîrzâ Mahmûd, Himmet, Kâsım Şehîd, Hüccet, Edhem, Ahmed bin Kemâl, Şekîbâ-yı Şîrâzî, Şâh Muhammed Şîrâzî, Sâmî, Râkım, Hümâyûn, Ebû Turâb, Ebû Temmâm, Mîr Şâh, Selîm, Emânî, Râsîd, Emrî, Mantıkî, Şeydâ, Necîbâ, Hemedânî, Baba Tâlib İsfahânî, Muhammed Kulî Selîm, Molla Nâzım, Sa'îdâ, Hayyâm, Te'sîr, Bahâeddîn, Molla Sa'îd Eşref, Şâh Tâhir, Cem'î, Behîştî, Nim'etullah, Mîrzâ, Molla Hâcî Muhammed, Muhlis Hân, Nergisîzâde, Cemâlî, Sâfî, Münîf, Vahyî, Sâmet, Tuğrâyî, Vahşî, Keyfî, Sâbit, Sabrî, Neşâtî, Velî, İbrâhim Mîrzâ, Şeref, Âhî, Hâcî İsmâ'îl Bahşî, Kemâl Paşazâde Efendi, Şâh 'Abbâs, Ebû Nüvâs, Rahmî, Hüsrev, Râgıb Vezîr, Nâtıkî, İmâmezâde, Şâpûr, Mahremî, Süleymânî, Müşfikî, Nazîrî, Vassâf, Selîm Tahrânî, Es'ad Efendi, Sırrî, Vecdî, 'Atâyî, Hilâlî, Râzî, Râmî-i Hindistânî, Dürrî Efendi, Lisânî, Şehdî, Sencer, Fuzûlî, Cihângîr, Yahyâ, Rüşdî, 'İbretî, Tıflî, Mesîhâ, 'İsmetî, Peyâmî, Nevâyî, Mu'înî, Nâ'ilî, Edîbî, Esîr, Nedîm, Nahîfî, Fasîh, Lisânî, Mesîhî,

Rûhî, Vâlihî-i Üskübî, Revânî, Hayâlî, Dânişî..." gibi şairlerden alınan örneklerle çok zengin ve geniş yelpazede bir şiir seçkisi oluşturulmuştur.

Tanıtımını yaptığımız bu mecmûa çok dilli olduğu için derleyen tarafından açılan her başlık altında genellikle Türkçe, Arapça, Farsça beyit ve şiir örnekleri yer almaktadır. Çalışmada sadece Türkçe beyit ve şiirlerden bir bölümünün transkripsiyonu verilmiştir. Seçilen beyitlerin sayfa numaraları, şiir örneklerinin de sayfa numaraları ve nazım şekilleri parantez içinde gösterilmiştir. Bazı başlıklarda Türkçe beyit ya da şiirlere yer verilmediğinden parantez içinde adı geçen başlığın sadece sayfa numarası belirtilmiştir.

Der-Ḥamd-i Ḥazret-i Bârî ' İzz-i Esmâ (1b)

Der-Na't-ı Seyyidü'l-Mürselîn ve Âl ü Ashâb-ı Güzîn Rıdvânu'llâhi ' Aleyhim Ecma'în (2b)

Mef'ûlü Mefâ'ilün Mefâ'îlü Fa'ül

Çün tâc-ı le' amruk oldu pîrâye saña

Ey şâh-ı rûsul kim ola pîrâye saña

Ḥaḫḫuñ dü-cihâna sâye-i rahmetisin

Olmazsa 'aceb mi bir daḫı sâye saña (Neylî Efendi, rubâ'î, 3b)

Der-'İbâdet ü Taḫvâ vü İcâbet ü Du'â vü Münâcât-ı Ḥudâ (4a)

Mef'ûlü Fa'ilâtü Mefâ'îlü Fa'ilün

Çün sırr-ı Ḥaḫ vüçüh-ı mezâhirde müstetir

Bir veche nâzırız görelüm Ḥaḫ ne gösterür (Nev'î 4b)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Serdi-i bād-ı hevâ cānımıza kâr itdi

Saña ḫaldı işimüz ey kerem ıssı Mevlâ (Veysi 5a)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Tâb-ı billür yaḫar elbise-i rengini

Lîk yaḫmaz o libâsı ki ola zâti beyâz

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Cürm ile kendüye reng eyleyen eşḫâsı yaḫar

Şâf-dil zâti daḫı âteşe yaḫmaz Feyyâz (Veysi, kıt'â, 5a)

Der-'İlm ü Edeb ü Şi'r ü İnşâ vü Evşâf-ı Ḳalem ü Nâme Münâsib in-maḫâl (6b)

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'îlü Fe'ülün

Her harfe ser-efgencilik itse n'ola hâme

Erbâb-ı sühan ekşer olurlar mütevâzî' (Nâbî 9a)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Nice zahmet çeker kesb-i kemâl idince bir ' ârif

Nice kanlar yudar kân eyleyince bir güher peydâ (Bâkî 9a)

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Mektüb-ı da'vet ile uçurdum kebûteri

Şâhîn bağışlu yâr umarum okuya gele (Zâtî 9a)

Der-Tehânî vü Beşârât ü Merâşi vü Ta' ziyât (9b)

Der-Ahlâk-ı Hamîde (11a)

Der-Kerem ü Şehâvet ü Buhl ü Hisset (11b)

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Akvâ-yı şart-ı luğf maḥallin gözetmedür

İtmez kerîm-meşreb olanlar kerem ' abes (Nâbî 15a)

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Feyyâza buhl nisbeti ḥâşâ revâ degül

Ḥikmet hemân o luğfa sezâvârluğdadur (Nâbî 15a)

Der- Şabr u Taḥammül (15a)

Der-Tevekkül ü Rızâ (16a)

Der-Va' d ü Vefâ (17a)

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Bâğ-ı cihânda resm-i vefâdan nişâne yok

Yâr adın añma ' aqluñ eger saña yâr ise (Bâkî 18b)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Ferâmüş itmesün diyü vefâ vü ' ahd ü peymâyı

Ser-i engüştüne şardum o mâhuñ rişte-i cânı (Bâkî 18b)

Der-Ketm-i Esrâr (18b)

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Lâle dâğ-ı siyehüñ şaklayamaz bir hefte

‘Āşîk elbette ider süz-ı derünun izhâr (Nâbî 19a)

Mef' ulü Fâ' ilätü Mefâ' ilü Fâ' ilün

Nädâna fâş eyleme sırr-ı maḥabbeti

Bir gevher-i yegânedür Allâh emâneti (‘ İzzet Paşa 19a)

Der-Şerm ü Ḥayâ vü Edeb (19a)

Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün

Zâtî gerek âdemde edeb yoḥsa hebâdur

Taḥşîli ya ta' zîre yaḥûd pende ḳalursa (Nâbî 19b)

Der- Minnet ü Ezâ (19b)

Der-Kibr ü Tevâzu' (20a)

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

O rütbe mürtefi' bünyândur ḳasr-ı tevâzu' kim

Riyâz-ı cennete nezzâre ḳâbildür zemîninden (‘ Abdurrâhmân Efendi 21b)

Der-Cübñ ü Şecâ'at ü Ceng ü 'Adâvet (21b)

Der-Ḥırs u Ṭama' (23a)

Der-Daḥl u Ḥased (23b)

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Luṭf ile ḥased-i bed-ḥ'âha nedâmet gelmez

Telḥ olan mîveye sükkerle ḥalâvet gelmez (Nâbî 24a)

Der-Ġıybet (24a)

Der-Ḥulûs u İstikâmet ü Ḥîle vü Münâfakaṭ (24b)

Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün

Kemân mişâl kec ol maḳşaduñ taḳarrub ise

Atilma oḳ gibi yabana istikâmet ile (Nâbî 26a)

Mef'ûlü Fâ' ilâtü Mefâ'îlü Fâ' ilün

Şimdi revâcgâh metâ' -i nifâkdur

Yok fâ'ide mu'âmele-i muhlişânede (Nâbî 26a)

Der -' Adl ü İhsân u Zılm u 'Udvân (26a)

Mef'ûlü Fâ' ilâtü Mefâ'îlü Fâ' ilün

Zilletledür kararı eger sağ olursa da

Kütâh olur hayâtı sitemkâr olanlaruñ (Nâbî 29a)

Der-İbret ü Basîret (28b)

Der-Baht u Tâli' (29b)

Mef'ûlü Fâ' ilâtü Mefâ'îlü Fâ' ilün

Ümmîd-i berg-i 'ayş ile geldük bu gülşene

Hanzal-ğîdâ-yı dest-i gam olduq naşîbi gör (Nâbî 30b)

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Gözlerümden gizleyen gün yüzüñi zülfüñ degül

Baña gün göstermeyen baht-ı siyâhumdur benüm (Aḫmed bin Kemâl 30b)

Der-Ġnâ vü Zillet ü Faqr u Mezellet (30b)

Mef'ûlü Fâ' ilâtü Mefâ'îlü Fâ' ilün

Luḫf ummazuz hemân bizi rencide itmesün

Ancak kibâr-ı aşra ricâmuz budur bizüm (Râşid 34a)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Sevâd-ı vechini çeşmüñ n'ola örterse sîm-i eşk

Meşeldür bu ki dirler merdümüñ 'aybını mâl örter (Emrî 34a)

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Nâbiyâ kâ' ilinüñ zilletine ḫüccetdür

Devlet-i sâbıkayı faḫr ile îrâd itmek (Nâbî 34a)

Der-Kanâ' at u Uzlet ü Hıfz-ı Āb-ı Rû vü Mürüvvet ü Nâm u Şöhret (34a)

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

İtdi dünyâdan ġnâ-yı kalb müstaġni bizi

Yoğsa biz gencîne-i Keyhüsrev ü Cem bulmaduğ (Nâbî 36a)

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Çarha kılma ser-fürü iqbâl için gayret budur

Hem gedâ hem pâdişâh-ı ' âlem ol devlet budur (Cevrî 36a)

Der-Hüsni-i Mu'âşeret ü Mücâveret (36a)

Der- Şohbet-i Nâ-cins (39a)

Der-Terbiyet (39b)

Der-Zühd ü Riyâ (40a)

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Ne belâdur bu riyâ başına halkuñ ki ider

Mübtelâsın iki ' âlemde şafâdan mahrûm (Nâbî 40b)

Der-Tekellüf ü Rüsüm (40b)

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Bize hem-reng olur bî-tekellüf ğam-güsâr olsa

Uşanmışdur gönül bu bezmün erbâb-ı rüsümundan (Nâbî 41a)

Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün

Tek olmasun kavâ' id-i ihlâş ber-ţaraf

Lâ-be 'sdür merâsime dâ'ir kûsûrumuz (Nâbî 41a)

Der-Hakq-ı Pâk-Nijâdân u Fûrû-yegân (41a)

Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün

Da' vî-i fazl u peder itme Mesîhâ-dem iseñ

Şeref-i neslile fahr eyleme ger âdem iseñ (Vâlihî-i Üskübî 42a)

Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün

Takrîb-i yâre bâ' iş olur keşret-i hicâb

Fehm eyle ehl-i bîniş iseñ dür-bîn ile

Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün

Mümkin mi pest-fiţraţ olan nâm-dâr ola

Engüşt-i pâyi gördüğümüz yok nigîn ile (Vâlihî-i Üskübî, kıt'a, 42a)

Der-Ḥaḫḫ-ı Kâmilân u Nakısân (42a)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Meh-i 'âlem-fürûzı bedr iken gördüm hilâl olmuş

Cerâhatyâb noḫşân olmaduk kâmil mi ḫalmışdur (Nâbî 45a)

Mef'ûlü Fâ'îlâtün Mef'ûlü Fâ'îlâtün

Olmamışidi ḫab'um ḫavl-ı ḫekîme mâ'il

Çün câhil açdı ağzın oldum ḫalâya ḫâ'il (Cemâlî 45a)

Der-Ḥaḫḫ-ı Girân-cânân (45a)

Der-Ḥamüşî vü Pür-Güşî (45b)

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

Terk-i da'vâ ile da'vâmızı ispât iderüz

Leb-i ḫamüş ile biz ḫaşmımız isḫât iderüz (Münîf 46b)

Der-İstişâre vü Tecrübe vü İstiḫâze (47b)

Der-Kesb-i Ma'âş (48a)

Der-Tecerrüd ü İzdivâc (49a)

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

Kim ki mekr-i zen-i dünyâya zebûn olmaz ise

Rezmgâh-ı felege merd gelür merd gider (Nâbî 49a)

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün

Lâyık mıdur zebûn-ı zen-i dehr-i dūn olam

Hem 'aşḫ eri olam yine merdâne olmayam (Nâbî 49a)

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'îlün

Yoḫ çâresi iḫlâḫdan özge zen-i dehrün

Ol bîveye sen cünbüş-i merdâneyi boş ḫo (Münîf 49a)

Der-Şanâyî' ü Âlât (49b)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Ne dâg-ı sîne 'arz eyle ne eşḫ-i çeşm-i ter göster

Hemân ol dil-ber-i şarrâfa ey dil sîm ü zer göster (Riyâzî 50a)

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Âsiyâb-ı aşka düştüm dâne-i hâlin görüp

Şöyle ma'lv oldum ki bilmem şimdi gendüm neydüğün (Şabri 50a)

Der-İsti' âre vü İstikrâz (50a)

Der-Ziyâret ü İcâbet ü Da' vet (50b)

Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün

Teşrifün ümîdiyle senün ey gül-i nev-hîz

Hamyâze-i hasret dökilür revzenimüzden (Nâbî 51a)

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Gün yüzün görmeyeli gündüzümüz şâm oldu

Ey efendüm dağı gelmez misin aḡşâm oldu (Nâbî 51b)

Der-Ġurbet ü Müsâfirat (51b)

Der-Hicr ü Ḥasret ü Ârzû-yı Vuşlat (52a)

Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün

Bir serv besledüm nice yıl bâġbân olup

Ser-keşlük itdi ol dağı dâmen-keşân olup (Kemâl Paşazâde Efendi 54a)

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Şerbet-i vaşluñ irişmezse olur ḡaste gönül

Döyemez hicrine cânâ seven olsun mı seni (Kemâl Paşazâde Efendi 54a)

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Yirimi Yûsuf gibi çâh eylemek erlik midür

Böyle dîdârı ' azîz itmek birâderlik midür (Kemâl Paşazâde Efendi 54a)

Der-Firḡat-ı Aḡbâb (54b)

Der-Temâdî-i Zamân-ı Firḡat ü Kütâhî-i Dem-i Vuşlat (56a)

Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün

Ṭulü' itmedi ḡayfâ ol âfitâb-ı ümmîd

Dırâzi-i şeb-i hicr intizârımızdandır (Nâbî 56b)

Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün

Bir kâkül-i müşgîne hevâdâr olabilssek
Murğ-ı dili şimdengirü bir dâma düşürsek

Mef'ülü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ülün

Tâb-ı gam-ı eyyâm-ı firâk olmada efvün
Geşt ü güzeri bâdiye-i şâma düşürsek (Nâbî, kıt' a, 57 a)

Der-Ferâmüşî (57a)

Der-Tefak্কud-ı Hâl (57a)

Der-Şeyb ü Şebâb (58a)

Tetimme Der-Şeyb ü Şebâb (59a)

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Ĥübân visâle mâ'il olur ĥurde-sâl iken
Eyler ĥamîde kâmetini meh hilâl iken (Emîrî 60a)

Der-Şikâyet Ez-Felek (60a)

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Ayırđı ben ĥubârı reh-i küy-ı yârdan
Çoğđur bizüm şikâyetimüz rûzgârdan (Nâbî 62b)

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

Bir dem mi vardur kim beni âzurde-ĥâtır eylemez
Baña sipihrûn itdigün gök başlı kâfir eylemez (Nâbî 62b)

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Mişâl-ı şağ ağup eşküm pür itdi âfâkı
Felek benim nazarumda kelek degil şimdi (Münîf 62b)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ey felek meylün eger câhil ü nâ-dân ise
Ben dağı tâ okadar'âlim ü dâna degilüm (Münîf 62b)

Mef'ülü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ülün

Ĥallâğ-ı cihân 'âleme kılduğda tecellî

Her kimseyi bir hâlile kılmış mütesellî (Münîf 62b)

Der-Ezkâr u Âşâr ü Bî-Bekâyî-i Rûzgâr (62b)

Der-Mey ü Mey-hâne vü Sâkî vü Peymâne (64b)

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Tevbe-i meyde şebât-ı kademümden şorma

Urasın sâkî-i gül-çehrenün ibramı bilür (Nabî 67a)

Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün

Olursa elde eger dūr-bîn-i şîşe-i mey

Ne deñlü dūr ise dilden şafâ gelür görünür (Sâmî 67a)

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Çekme el sâkî meded dâmen-i bezm-i 'âyşdan

Kesme gel sâgar güsârân-ı mahabbetden ayâğ (Es' ad Efendi 67a)

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Bûs iderdüm yâ ayâğı girse yâ desti ele

Es' adâ sâkî-i simîn sâkî görsem mey be-kef (Es' ad Efendi 67a)

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Ĥâtırum bulmaz güşâyış bâde-i gül-fâmsuz

Rüşen olmaz külbe-i târîk-i tab'um câmsuz (Râşid 67b)

Der-Sâz u Nağamât (68b)

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Ehl-i 'aşkuñ nâlesin ney kâmetin çeng eyledün

Pâdşâhsın itdigün şimdengirü kânün olur (Esîri 69a)

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Dūr-bîn-i neyi al destüñe bak görünmiş

Niye halk itdi dime Ĥazret-i Mevlâ nâyı (Esîri 69a)

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Sensiz ey ruĥları gül lebleri mey

Ĥâmış işkencesidür 'âşıkâ ney (Esîri 69b)

Der-Mecnûn u Leylî vü Ferhâd u Şîrîn (69b)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Kaçan Ferhâda Şîrîn cüy-i şîr em itdi taş üzre

Hevâya tîşesin şevkından atdı didi baş üzre (Dürri Efendi 69b)

Der-Gül ü Bülbül ü Şem' ü Pervâne (70a)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Ruḥ-ı dil-dâre yokdur vechi teşbih itmenün aşla

Çulağından çıkarısun ol fitilî şem'-i bezm-ârâ (Hayâlî 72a)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Başdan ayağa cihân bāğımı seyr itdüm hep

Görmedüm gül gibi 'âlemde bir açık meşreb (Hayâlî 72a)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Gülüp açıl didikçe gülmenin de vaḳti var dirsın

Açıl ey gonçe-i bāğ-ı leṭâfet gül zamânıdır (Kâbulî 72a)

Mefâ'îlün Fe'ilâtün Mefâ'îlün Fe'ilün

Açıldı lâle vü gül bülbül oldu ḥüb-nefes

Hevâlanursa 'aceb mi gönülde dāğ-ı heves(Kâbulî 72a)

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Yazmış debîr-i şubḥ-ı ezel şafḥa-i güle

Bülbül hemîşe ağlaya gül dâ'imâ güle (Şâbit 72a)

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Biri biri ile nice itsünler imtizâc

Bülbül hevâyi güller ise âteşin mizâc (Şâbit 72a)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Mihrbânlık gördi ḥürşid-i cihân-efzûndan

Germ olup bülbül nevâya başladı nev-rûzdan (Yahyâ 72a)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ezeli böyledür âyin-i sipihr-i ḡaddâr

Ki gülün hâb-gehi hâr ola hâruñ gülzâr (Kâmi 72a)

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Fürûğ-ı nûr-ı 'aşkı gör ki hengâm-ı seherlerde

Çerâğ-ı şu' le-i âvâze-i bülbül hamûş olmaz ('Âsım Efendi 72a)

Tetimme Der-Ğurbet ü Müsâfırat (72b)

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Berg-i hâzân gibi düşeyim hâk-i ğurbete

Bâr olmayum gönül tek o nahl-i leţâfete (Nâbi 73b)

Mefâ'ilün Fe'ilätün Mefâ'ilün Fe'ilün

Hemîşe olmadadır ehl-i dil cüdâ-yı vaţan

Şafâ-yı âyine-i sinedür cilâ-yı vaţan (Münîf 73b)

Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilün

Künc-i ğurbet küşe-i cennet kadar cân-bağş olur

Dâr-ı ğurbette bulunsa âşinâlardan biri (Nâbi 74a)

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

Ğarîb olmaz iden terk-i diyârı

Ğarîb oldur anı terk ide yârı (Nâbi 74a)

Der-Vaşf-ı Mir'ât (74a)

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Gönül mir'âti kim şad-pâre-i dest-i celâlündür

Yine her pâresinde cilve-ger başsañ cemâlündür (Yahyâ Efendi 75a)

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

İtseñ niğeh bu câzibe-i hüsn ü ân ile

'Aksün derün-hâne-i âyineden çıkar (Sâmi 75a)

Der-Mu'ammeyât (75a)

Der-Mucâzât (75b)

Mefâ'ilün Fe'ilätün Mefâ'ilün Fe'ilün

Zebûn bulup bizi pâ-mâl-ı cevri idenlerden

Berây-ı gayret-i Hâk intikâm alur bulunur (Nâbi 75b)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Dil-âzâruñ helâkiyle olur ancak derûn hurrem

Olur cism-i habîsî zehr-i niş-i 'akrebe merhem ('Âşım 75b)

Der-Bâg u Bahâr u Gülşen ü Cüybâr (76a)

Mefâ'îlün Fe'îlâtün Mefâ'îlün Fe'îlün

Bahâr geldi bu faşl-ı ferağ-fezâ düşmez

Kenâra 'azm idelüm böyle bir hevâ düşmez ('İsmetî 76b)

Mefâ'îlün Fe'îlâtün Mefâ'îlün Fe'îlün

Efendi faşl-ı bahâr oldu lâle-zâra buyur

Nigâh-ı luğfile nergislere nezzâre buyur (Şâbit 76b)

Der-Vaşf-ı Şitâ (76b)

Mef'ûlü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün

Eşcâr-ı bâg hırka-i tecrîde girdiler

Bâd-ı hâzân çemende el aldı çenârdan (Bâkî 77a)

Der-Şayd u Şikâr (77a)

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Kemân-ı kısmet olursa müsâ' id bâzu-yı bahta

Ne deñlü kaçsa da ol âhu-yı vahşî şikârımdur (Nâbi 77b)

Der-Evşâf-ı Hüsn ü 'Aşk (77b)

'Âşıkam zâhir ü bâtın saña sensiz olamam

Dîdede nûr-ı başar dilde süveydâsın sen (Şabrî 79a)

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

'Aşk çursun ço mecâzî ise de kalbünde

Âb-ı engûr hum içinde tûrarak bâde olur (Şabrî 79a)

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

‘ Âşık seni dünyâya gamuñ ‘ âleme virmez

Bin ‘ ömri firâkuñla geçen bir deme virmez (Nâ’ilî 79a)

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

Güft ü gū çok şaded-i ‘ aşkıda cumhûra göre

Lîk zâhir yine hak mezheb-i Mansûr’a göre (Nâ’ilî 79a)

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

Şanma İmâni bütün yâr-ı cefâkârımdur

Nîm tenle şalınan serv-i revân yârımdur (Şâbit 79a)

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

Dil ile dîde dağı bile yanar ‘ aşkıñda

Ki meşeldür kuru yanınca yanar yaş dağı (Emrî 79b)

Der-Ĥüsni Cemâl (79b)

Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

Cemâli vaşfi ile şi‘r-i dil-sitân okunur

Hemîşe mekteb-i ‘ aşkıñda gülsitân okunur (Neylî Efendi 80b)

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

Senüñle idemez da‘vâ-yı ĥübî ey gül-i ra‘nâ

Hezâr olsa güvâhı gülsitânda verd-i gülzârüñ (Ĥâletî 80b)

Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

Ne derd ü ‘ aşkı bilirsin ne miñnet-i hicri

Ey âfet-i dil ü cân kıadr-i ĥüsni bil bârî (Bâķî 80b)

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

Ne zîbâ beñzer ol naĥl-i revânüm bâğ-ı ‘ âlemde

Otursa şem‘e ĥursa serve gitse mâh-ı tábâna (Veysi 80b)

Der-Ķadd ü Ķâmet (80b)

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

Naĥl-ı nâzum nice teşbih ideyüm Ķâmetüñe

Servde cünbüş olur şîve-i refât olmaz (Şâbit 81b)

Mef'ülü Fâ' ilätü Mefâ' ilü Fâ' ilün

Seyr it Nedîm o kâmeti kim eylemiş murād

Bir mışra' -ı resâde mezâmîn-i nâzı hep (Nedîm 81b)

Mefâ' ilün Fe' ilätün Mefâ' ilün Fe' ilün

Bahâr kim güle bir cām-ı lâle-gün şundi

Nihâl-i kâddüñ anuñ neş'e-i resîdesidür (Nedîm 81b)

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ülün

Yetişmez mîve-i şeftâlüne el

Uzatduñ kâmeti ey naḥl-i ser-keş (Faşih 81b)

Der-Vaşf-ı Ruḥsâr (82a)

Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün

Bâlişe yüz vireli yâr işim şivendür

Bu kadar fitne o mâhuñ başı altındandır (Nâbî 83a)

Mef'ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün

Rüyuñ var iken nûr güneşden mi alurdu

İdrâki olaydı mehüñ ey mihr-i melâḥat (Mesîḥî 83a)

Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün

Her ruḥun vaşf ideni şanma söze kâdir olur

Her gülistân okuyan şanma ki hep şâ'ir olur (Dânişî 83a)

Der-Vaşf-ı Zülf ü Kâkül (83a)

Fâ' ilätün Fâ' ilätün Fâ' ilätün Fâ' ilün

Ṭurresinden gicenüñ bir mâh ider ancak ṭulü'

Zülfünüñ her ḥalkası bir mâh-ı enver gösterür (Emrî 84b)

Fâ' ilätün Fâ' ilätün Fâ' ilätün Fâ' ilün

Zülfi zencirin gice seyr eyledük cânänenüñ

Ḳaydını gördük bi-ḥamdi'llâh dil-i divânenüñ (Ḥâletî 84b)

Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün

Cebhesi üzre mu'akḳad görinen ṭurre-i mü

Nâme-i ḥüsn-i cemâl evveline yazmış hû (Şâfî 84b)

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Zîr ü bälâsına baĥ kâkül-i ' anber-fâmun

Cennet altında ya üstünde dimişler Şâm' uñ (Rûhî 84b)

Der-Vaşf-ı Ebrû (84b)

Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün

Ey ĥadd-i dü-tâ geçmedüñ ebrû hevesinden

Keç-tîr gibi dest-i kemân-dârda kalduñ (Vecdî 85b)

Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün

Murg-ı dil ü cân şaydına ebrûları şanma

Şâhîñ-i dü-çeşm-i siyehî şeh-perüñ açdı (Nazîm 85b)

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Ey hilâl eyleme ebrû-yı niĥâr ile cidâl

Ȧrnaĥın kesse olur nice senüñ gibi hilâl (Revânî 85b)

Der-Vaşf-ı Çeşm ü Müjĥân (85b)

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Nice ĥayretde ĥomaz âdemi şol gözler kim

Sürmesiz ola siyeh meysiz ola mestâne (Ĥâletî 87a)

Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün

Başlar hemân süzülmeĥ mânend-i şâhbâz

Ĥaşd eyledükçe şayd-ı dil ü câna gözlerüñ (Yahyâ 87b)

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Güş iden nüşĥa-i şeh-nâme-i ' aşĥ-ı yârı

Rüstem evşâfım hep ĥamzesi şânında bulur (Neylî Efendi 87b)

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Ne ele sâĥar alur çeşmi ne mey-ĥâne bilür

Şorsañ ammâ yine ' âlem anı mestâne bilür (Cevrî 87b)

Der-Vaşf-ı Ĥatĥ (87b)

Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün

Rüyında la' li üzre ĥat-ı müşĥ-bâr-ı yâr

Şîrinlik yazar şeref-i âfitâbda (Bâkî 90a)

Mef'âlün Fe'ilâtün Mef'âlün Fe'ilün

Ĥaṭ-ı ruḥuñ ki odur 'âşıka bahâr-ı ümîd

Olur hevâsı ile tâze sebze-zâr-ı ümîd (Cevrî 90a)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mef'â'îlü Fâ'ilün

İtdi tirâş şamma ḥat-ı nev-demîdesin

Ol büt beyâza çekdi melâḥat cerîdesin (Es'ad Efendi 90a)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mef'â'îlü Fâ'ilün

Ĥaṭṭuñ ki gird-i çehre-i terden zuḥûr ider

Bir sâyedür şu'â-i kamerden zuḥûr ider (Nâ'îlî 90a)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mef'â'îlü Fâ'ilün

La'l-i lebiñe virse n'ola i' tibâr ḥaṭ

Yâkûta virdi pâdişehüm iştihâr ḥaṭ (Bâkî 90b)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mef'â'îlü Fâ'ilün

Ey ḥaṭ senüñle ḥüsn-i ruḥ u leb güşâdedür

Sen şârih-i kitâb-ı gül ü mül misin nesin (Nedîm 90b)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Kilk-i kudret yazalı ḥaṭṭuñı ruḥsârûnda

Ĥüsn-i ḥatm oldı senüñ muşḥaf-ı dîdârûnda (Nev'î 90b)

Der-Vaşf-ı Ğamze vü Nigâh (91b)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mef'â'îlü Fâ'ilün

'Uryân elinde ğamzesinüñ tîĝ-i şu'le-tâb

Beñzer ki daḥme-i dili teşḥîre râh açar (Nâbî 92a)

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mef'â'îlü Fâ'ilün

Ol mest-i ḥüsn vaz' -ı cefâyı hüner şanur

'Uşşâka kec-nigâhını ḥüsn-i nazâr şanur (Nâbî 92a)

Mef'â'îlün Mef'â'îlün Mef'â'îlün Mef'â'îlün

Gören ol ğamze-i merdüm-şikâr-ı çeşm-i şühun dir

‘ Acebdür itmiş âmîziş gâzâl u şîr bir yerde (Münîf 92a)

Der-Vaşf-1 Leb (92a)

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

Leblerünle gönçeler bilmem ne nisbet itdiler

Yağası açılmaduk sözler çıkar evvâhdan (Râmî-i Hindistânî 93a)

Der-Vaşf-1 Dehân (93a)

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

Bir cevâb itdüm temennâ ol dehân-ı tengden

Hâşılı söz geçmedi güftâre imkân olmadı (Bâkî 93b)

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

Az mıdur yoğsa bahâ-yı leb-i la‘ lüñ çok mı

Be hey âfet biricik söyleye ağzuñ yoğ mı (Behiştî 93b)

Mef‘ ülü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün

Gâhî öper dehânımı bir mâh-ı tal‘ atuñ

Yoğdan gelür naşîbi hep ehl-i mağabbetüñ (‘ Azmizâde 93b)

Der-Vaşf-1 Dendân (94a)

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

Vaşf-ı dendânuñı geh geh dil-i mağzün söyler

Söylemez söylemez ammâ dür-i meknün söyler (Emânî 94b)

Der-Vaşf-1 Âbile vü Tebhâle (94b)

Mefâ‘ ilün Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün

Degildür âbile yer yer dehân-ı yâr üzre

Şeker-tirâşesidür dâne-i enâr üzre (Mîr Hüsrev 94b)

Der-Vaşf-1 Hânde vü Tebessüm ü Tekellüm (94b)

Mef‘ ülü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün

Farğ olmaz oldu lem‘ a-i ruhsârdan yüzüñ

Anlanmaz oldu şîve-i güftârdan sözüñ (Hâkânî 95a)

Der-Vaşf-1 Zekân (95a)

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Farqı çâh-ı zeķanuñla dehenüñ pek çoğımış
Naql idenler didiler bir varımış bir yoğımış (Kâmî 95a)

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Dem-be-dem pertev-i hürşid-i melâhat tokunur
Nice olmaya anuñ sîb-i zenaħdânı lezîz (Hâletî 95a)

Der-Vaşf-ı Gerden (95b)

Der-Vaşf-ı Bûse (95b)

Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün

Ümmid-i bûs-ı lebleri bir tıfl-ı nev-resüñ
İtdi şaħife-i dili helvâcî kâğıdı (Münif 96a)

Der-Vaşf-ı Sîne (96a)

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

O deryâ-yı leţâfet-hîz ü mevc-engîzdür sîneñ
Ki anda gerdiş-i pistânlaruñ girdâbdan ҡalmaz (Bâķî 96a)

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Çözünce tügme-i simînini ol pençe-i hürşid
Açıldı kufıl-ı elmâs der-i gencîne-i meh-tâb (Sâmî 96a)

Zıkr-i Nâf (96b)

Der-Vaşf-ı Hâl (96b)

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Ārız-ı gül-günuñ üzre hâl-i fettânuñ senüñ
Fitneden hâlî degül her laħza âl üstündedür (Bâķî 97b)

Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün

Hâl-i siyehi Ārız-ı hürşid-i ziyâda
Pervâne gibi şem'a-i kâfûra şarılmış (Sâmî 97b)

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Āceb mi güftü bisyâr olursa vaşf-ı hâlünde

Bilinmez aşlı çok söz söylenür ' anber hüşüşunda (Neylî Efendi 97b)

Der-Vaşf-ı Miyân (98a)

Mefâ' ilün Fe' ilätün Mefâ' ilün Fe' ilün

Miyân-ı nâzikini mûya beñzedürsem eger

Gürüh-ı ehl-i sühan öyledür belî dirler (Naḥîfî 98a)

Fâ' ilätün Fâ' ilätün Fâ' ilätün Fâ' ilün

Dikḫat itdüm şol kadar vaşf-ı miyânun kılmağa

Bulmadum aña münâsib hiç bir nâzik ḫayâl (Bâkî 98a)

Der-Vaşf-ı Sâ'id ü Dest (98a)

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Elin bûs itmege ' uşşâka hergiz ol güzel virmez

Bu istiğnâ begüm böyle kalursa bize el virmez (Şâbit 98b)

Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün

Sâk-ı sîmînin açınca o nihâl-i gül-rû

Şekerî-renk göründi ne ' aceb baldur bu (Dâniş 98b)

Der-Nâz u Şive vü Kirişme (98b)

Mef' ülü Fâ' ilätü Mefâ' ilü Fâ' ilün

Çâk itmeseydi sînemi şemşîr-i cevri-yâr

Derd-i derûnum olmaz idi böyle âşikâr (Bâkî 99a)

Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün

Ben her ne kadar mâ'il isem nâzına yâruñ

Ḥasretdür o da ḫarf-i niyâza dehenümden (Nâbî 99a)

Der-Vaşf-ı Âgûş u Kenâr (99a)

Der-Şikâyet-i Yâr u Ağyâr (99b)

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ülün

Alur gönlün ele ağyârun ol yâr

Dimez kim ' âşıkın da ḫâtırın var (Ṭabîbzâde 100b)

Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün

Raķīb sāye-i luţfuñda oldı perverde

Anuñçün ey gül-i ter böyle hām ҡalmıřdur (Nābī 100b)

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Neler çekdüm elüñden ey cefâ-cü söylemem ammâ

Mufaşşal dāstānum bī-zebān olsam da el söyler (Kāmī 100b)

Der-Vaşf-ı Girye vü Zārī (100b)

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Seyl-i hūn itdi aķan dīde-i giryānumdan

Şeh-suvārum daķı geķmez mi benüm ķanumdan (Riyāzī 102a)

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

Merdüm-i dīde kenār itmege ol serv-ķaddi

Yetmiş iki dereden şu getirür āl eyler (Fīgānī 102a)

Mef' ulü Fā' ilätü Mefâ' ilü Fā' ilün

Bir kerre pāy-ı yāre yüzüñ sürmedüñ diyü

Merdümler eşķ-i çeşmümi gözden bıraķdılar (Enverī 102a)

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Başumdan aşdı seyl-āb-ı siriřķüm vādi-i ğamda

Berü gel mācerā-yı ' aşķı başından geķenden şor (Ĥayālī 102b)

Fi'l-Müteferriķāt (102b)

Sonuç

Edebiyat araştırmacılarının mecmûalara yönelik çalışmalarının artması, edebiyat tarihinin daha objektif bilgilerle değerlendirilmesine imkân sağlayacaktır. Özellikle geķmiş dönemlere ait edebi zevklerin belirlenmesinde, tezkirelerde isimlerini duymadığımız şahsiyetlerle ve onların eserleriyle tanışmamızda, bilinen şahsiyetlerin bilinmeyen eserlerinin ortaya çıkmasında mecmûalar, büyük bir öneme sahiptir.

İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonu'nda H. 344 arşiv numarasında "Müntehab" adıyla kayıtlı bulunan bu şiir mecmûası 106 yapraktan müteşekkil olup Şeyhülislâm Yahyâ Tevfik Efendi tarafından

derlenmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan Yahyâ Tevfîk Efendi, âlim bir şair olup üç dilde şiir yazma kudretine sahiptir. Müntehab adlı şiir mecmûasında yer alan 87 başlıkta "din, sosyal hayat, ahlâk, insanların takdir edilen ve eleştirilen özellikleri, insan psikolojisi, kader, eğlence, sevgiliyle ilgili güzellik unsurları, âşğın hâlleri..." gibi konularda Arap, Fars ve Türk edebiyatına mensup şairlerin şiirlerinden seçme beyitlere ve ağırlıklı olarak kıt'a, rubâ'î nazım şekilleriyle yazılmış şiirlere yer verilmiştir. Klasik Türk şiirinde Arap ve özellikle Fars edebiyatının etkisi düşünüldüğünde Arapça, Farsça, Türkçe tertip edilmiş mecmûalara yönelik çalışmalar arttıkça Türk şairlerin Arap ve Fars şairlerinden etkilenme şekil ve düzeyleri daha belirgin bir şekilde ortaya konacaktır.

KAYNAKÇA

Akbayar, Nuri (hzl.) (1996). Mehmed Süreyya. *Sicill-i Osmânî*. C. V. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yay.

Altunsu, Abdulkadir (1972). *Osmanlı Şeyhülislâmları*. Ankara: Ayyıldız Matbaası.

Aydemir, Yaşar (2007). "Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler", *Turkish Studies Dergisi*, S. 5, Tunca Kortantamer Özel Sayısı 1, s. 122-137.

Çiftçi, Ömer (1996). *Fatin, Hatimetü'l- Eş'âr*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi.

Devellioğlu, Ferit (1988). *Ansiklopedik Osmanlıca-Türkçe Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi.

Kut, Günay (1986). "Mecmualar", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, C.6, s.170, İstanbul: Dergâh Yay.

Özerol, Nazmi (2011). *Şeyhülislâm Yahyâ Tevfîk Efendi ve Türkçe Şiirleri İnceleme-Karşılaştırmalı Metin*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi.

Şemseddin Sâmî (1996). *Kâmusu'l-A'lâm* (Tıpkı Basım), C.3, Ankara: Kaşgar Neşriyat.

Şeyhülislâm Yahyâ Tevfîk Efendi, *Müntehab*, İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi, Türkçe Yazmaları Koleksiyonu H.344.

Uzun, Mustafa (2003). "Mecmua", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 28, s. 265-268.

